

FoU Sjuhärad Valfärd satsar på kommunalt fokus

FoU Sjuhärad Valfärd (FoUS) ändrar inriktning och sätter behov inom socialtjänsten och andra sociala utmaningar inom välfärdsområdet främst. Fokus flyttas därmed från samverkan mellan kommuner och region, till kommunernas behov av projekt, forskning och kompetensutveckling.

Enhetens inriktning ska framöver utgå från aktuella ämnesområden, snarare än behovsgrupper som i dag. Högskolans rektor Björn Brorström, som sitter i FoUS:s styrgrupp, lyfter fram en angelägen fråga.

– Studier av skilda slag som kan stödja villkor och möjligheter för nyanlända.

Sidan 2

FOTO: ANNA VORÖS

De tre skolsköterskorna går in för sina roller. Från vänster Elisabeth Freij från Hestra Midgårdsskolan som fyraåriga Ella, Annelie Friberg från Sparsörskolan är behandlare, och mamma spelas av Anette Holmsten från Trandaredsskolan.

Rollspel hjälper dem att hjälpa

Den andra temadagen kring övervikt och fetma hos barn och unga som FoUS var med och arrangerade hade fokus på metoder och verktyg. Bland annat fick publiken testa sina nyvunna kunskaper i ett rollspel.

I rollspelet fick deltagarna både använda det nya arbetsmaterialet Lätta tips och föra

motiverande samtal. Rollspelet utgick från två typiska patientfall, utöver fyraåriga ”Ella” fanns en version med en 14-åring. Att döma av surret i högskolans hörsal stimulerade övningen deltagarna till både diskussion och reflektion kring hur man bemöter barn respektive ungdomar i svåra samtal.

Sidan 3

Personalen på FoU Sjuhärad Valfärd

önskar alla läsare

En fin sommar!

LEDNINGEN HAR ORDET:

Ny inriktning & nya utmaningar

Ytterligare ett halvår är snart till ända, medan en varm och solig försommar pågår. För FoU Sjuhärad Valfärds del är det tidsbegränsade avtalet för årets första nio månader snart undertecknat av alla parter.

Styrgruppen har fastställt ett verksamhetsprogram för perioden 2016–2020 med en ny inriktning på främst socialtjänstens verksamheter och utmaningar.

Ett nytt flerårigt avtal med ägarparterna – de åtta kommunerna och Högskolan i Borås – har sänts ut för beslut till huvudmännen. Boråsregionen Sjuhärad kommunalförbund har rekommenderat kommunerna att underteckna det. Även en ny verksamhetsplan har tagits fram för det fortsatta arbetet under perioden 2016–2017.

Högskolan i Borås och FoU Sjuhärad Valfärd (FoUS) arbetar också med att ta fram lösningar för utbildningar och kurser inom det sociala området.

FoU Sjuhärad Valfärd planerar nu en ”turné” med mig som verksamhetschef och de båda samordnarna Angela Bångsbo och Louise Hellgren, till alla kommunala ägarparter i Sjuhäradområdet i början av hösten. Då ska behov och insatser diskuteras närmare.

Resultatet ska därefter sammanställas och diskuteras vid en workshop med representanter för uppdragsgivarna. Likaså planeras en halvdag kring frågor och insatser som rör ensamkommande barn och andra flyktingar.

Samtidigt fortsätter vi arbetet med seminarier och andra FoU-insatser under hösten. Vi följer till exempel upp workshopen kring stärkt skydd för barn och unga den 16 september och de uppskattade konferensdagarna om preparatkännedom, med en tredje dag senare i höst. FoUS fortsätter samarbetet med bland andra Boråsregionen Sjuhäradbygdens kommunalförbund och CVS (Centrum för välfärdsstudier). Det senare för att samplanera aktuella prioriterade frågor som rör både regionen och kommunerna.

Till sist vill jag önska alla en SKÖN SOMMAR!

Väl mött i höst på FoU Sjuhärad Valfärd, med ny inriktning och nya utmaningar!

Margareta Lundberg Rodin, tf. verksamhetschef

FOTO: ULF NILSSON

Kommunala frågor ännu mer i fokus på FoU Sjuhärad Valfärd

Sociala utmaningar inom välfärdsområdet och andra aktuella frågor för socialtjänsten blir huvudfokus när FoU Sjuhärad Valfärd omorganiserar.

– Det kommer att innebära en mer fokuserad inriktning på frågor inom socialtjänstens område, i ganska vid bemärkelse, berättar tf. verksamhetschef Margareta Lundberg Rodin.

Västra Götalandsregionen har valt att stiga av som ägarpart i FoU Sjuhärad Valfärd och satsar istället motsvarande medel på CVS, Centrum för välfärdsstudier, vid Högskolan i Borås.

– Vi fortsätter samarbetet med Västra Götalandsregionen i vissa frågor, bland annat genom att samverka med CVS, säger Margareta Lundberg Rodin.

Aktuella samhällsfrågor

FoU Sjuhärad Valfärd har fram till nu haft en organisation som utgår från samverkan kring olika behovsgrupper, som barn, unga

och familjer, äldre, funktionshindrade och personer med missbruk eller socioekonomisk utsatthet. Utifrån önskemål från de åtta kommuner som är ägarparter tillsammans med Högskolan i Borås, kommer FoUS framöver att arbeta mer ämnesövergripande utifrån aktuella behov och sociala förändringar i samhället.

– Vi kommer att jobba med frågor som inte i lika hög grad som tidigare är klassificerade utifrån ålder, säger verksamhetschefen.

– Till exempel flyktingfrågan är en sådan, som vi ska arbeta med. Vi har också diskuterat sådant som implementering – hur man fördjupar kunskap, och arbetar med öppna jämförelser och till exempel social dokumentation.

Det primära är att FoUS ska stödja kommunerna med kompetensinsatser, projekt och forskning. FoUS går då från ett fokus på samverkan mellan region och kommuner, till ett mer renodlat arbete kring behov inom socialtjänsten. ☞

Slutförd utvärdering på uppdrag av SKL

Per-Åke Karlsson, lektor och vetenskaplig ledare vid FoU Sjuhärad Valfärd, har under våren avslutat ett uppdrag från SKL att tillsammans med professor Bengt G Eriksson utvärdera en nationell satsning kring evidensbaserad praktik.

Satsningen har skett inom verksamhetsområdet stöd till personer med funktionsnedsättning. I vilken mån målsättningarna hade uppnåtts undersöktes bland annat genom en enkät som besvarades av cirka 230 av landets kommuner.

– Det som var mest framträdande var aktiviteter kring förstärkt brukarmedverkan, säger Per-Åke Karlsson.

Bland de rekommendationer han och Bengt G Eriksson ger i sin rapport finns uppmaningen att reflektera över hur EBP kan användas inom funktionshinderområdet.

– Det traditionella evidensbaserad praktik-tänkandet är svårt att tillämpa när det gäller stödjande arbete inom området. ☞

Fotnot: Läs mer i nyhet på www.fous.se

Vad är styrkan med en kommunal FoU-enhet?

Vi frågade ledamöterna i styrgruppens arbetsutskott.

1. Vad är styrkan med en FoU-enhet med kommunalt fokus?
2. Vilka är fördelarna för din organisation?
3. Nämn någon angelägen fråga för FoU Sjuhärad Valfärd att arbeta med framöver.

Dag Forsström, ordförande FoUS, chef Arbetslivs- förvaltningen, Borås Stad:

1. Tidigare skulle fokus ligga i skärningspunkten mellan regional och kommunal verksamhet. Det var inte alltid lätt att hitta den punkten. Nu kan fullt fokus ligga på kommunal verksamhet.

2. Mindre splittring och större möjlighet att bli beforskad.
3. Personalens kompetensförsörjning för att minska antalet som slutar.

Björn Brorström, vice ordförande FoUS, rektor, Högskolan i Borås:

1. Att det blir fokus på frågor inom socialtjänstens område, och utan krav på att frågorna ska ha direkt koppling till regionens och hälso- och sjukvårdens ansvarsområden. Samtidigt finns alla

möjligheter till samverkan över gränserna i projekt och utbildningar.

2. FoU Sjuhärad Valfärd är en framgångsrik och viktig verksamhet för högskolan, med stark anknytning till vår utbildning och forskning.

3. Studier av skilda slag som kan stödja villkor och möjligheter för nyanlända.

Ing-Marie Larsson, styrelseledamot FoUS, socialchef, Svenljunga kommun:

1. Större fokus på utveckling av kvalitet, uppföljning och forskning inom socialtjänsten.
2. Svenljunga kommun har påbörjat arbete kring mål- och resultatstyrning och har behov av forskning och metoder.
3. Jag vill lyfta tre områden: Forskning och utveckling för barn och missbruksvården samt metoder och utveckling för arbetet med ensamkommande barn. ☞

Inkontinensprojektets resultat sprids och blir studentlitteratur

Inkontinensprojektet som pågått på FoU Sjuhärad Valfärd sedan 2014 har satt fingret på en komplex problematik. Nu sprids resultaten från pilotprojektet till yrkesverksamma i Sjuhäradskommunerna och till studenter inom flera utbildningar vid Högskolan i Borås.

– Det finns ett stort behov av metoder, både rent konkreta i omvårdnadsarbetet, men också på organisatorisk nivå, säger lektor Lise-Lotte Jonasson.

Projektets referensgrupp undersöker också möjligheterna att söka forskningsmedel för ett implementeringsprojekt som utgår från pilotprojektets resultat och de förbättringsområden som identifierades.

– Vår förhoppning är att arbeta fram metoder som sedan kan användas i kommunerna, säger Lise-Lotte Jonasson. ☞

Fotnot: Läs mer i nyhet på www.fous.se daterad 2016-06-08.

Lise-Lotte Jonasson.

FOTO: SUSS WILÉN

TIPS

- Beställ Foldrarna Lätta tips för barn respektive ungdomar genom att mejla: adress.distributionscentrum@vgregion.se. För anställda inom VG-regionen är broschyrerna gratis.
- Webbplattformen Beslutsstöd hittar du genom att söka på nätet med orden "beslutsstöd och VG-region".

Fotnot: Mer om temadagen finns att läsa på www.fous.se under rubriken Handfasta metoder kring barn med övervikt.

Specialistsjuksköterskan Sofia Trygg Lycke berättade om Lätta tips för barn och föräldrar.

Konkreta verktyg kring barn med övervikt

Hur kan man prata om barns övervikt och fetma – med barnen själva och med deras föräldrar? Under FoU Sjuhärad Vårldärdäns andra temadag om övervikt och fetma hos barn och unga fick deltagarna fylla på sina yrkesmässiga verktygslådor.

Claes Björnram, sjukhuspräst på Södra Älvsborgs Sjukhus och ordförande i SÄS etikkommitte, talade på förmiddagen om det som många känner igen sig i, nämligen vilken utmaning det kan vara att framföra ett svårt budskap i ett samtal.

Som personal är det viktigt att vara förberedd, närvarande och försöka ha med sig insikten om att människor är olika.

Ibland vill människor som vårdgivaren träffar lägga sina problem i vårdgivarens knä. Föräldrar till ett barn med övervikt eller fetma vill kanske inte höra eller prata om barnets problem. Men en stor del av lösningen är just att föräldrarna blir involverade.

Sofia Trygg Lycke, leg. specialist-sjuksköterska inom barn- och ungdomsmedicin, lyfte fram att man behöver förstärka, uppmuntra, plocka upp det positiva och fråga personen själv om egna styrkor och resurser.

Hon berättade om de fyra viktiga delarna i motiverande samtal (eller MI, motivational interviewing): att engagera, fokusera, framkalla och planera. I motiverande samtal är det viktigt att ställa öppna frågor som lockar människor att

börja prata om förändring, vilket deltagarna fick pröva på i rollspel.

– Vi tror att materialet Lätta tips och de olika arbetsbladen lättare kan skapa engagemang hos både barn och föräldrar, säger Sofia Trygg Lycke, som har skrivit handledningen till Lätta tips.

Dietisten Julia Backlund från Centrala barnhälsovården presenterade materialet. I den nya versionen av Lätta tips är nyckelhålmärkningen uppdaterad, så att den tar hänsyn både till socker, salt och fett i livsmedlen.

Bubblor för framgång

Temadagen var ett samarrangemang med Avdelningen folkhälsa på Västra Götalandsregionen. Bland deltagarna fanns yrkesverkssamma på vård- och familjecentraler, från barnhälsovården, elevhälsan och socialtjänsten, och i barn- och ungdomspsykiatrin.

Elisabeth Freij, skolsköterska på Hestra Nygårdsskolan, var nöjd.

– Dagen har gett mig flera nya infallsvinklar och aha-upplevelser.

Hon uppskattade bland annat delen som handlade om motiverande samtal och arbetsbladet med "bubblor".

Det fanns "bubblor" för bland annat mat & dryck, hunger & sug, rörelse och skärmtid.

– Men det fanns också tomma "bubblor" som ger möjlighet för barn och föräldrar att

komma med egna förslag. Det tror jag är en framgångsfaktor, säger Elisabeth Freij och får medhåll av kollegan Anette Holmsten, skolsköterska på Trandaredskolan:

– Jag vill gärna använda "Min dag"-papperet med de barn och föräldrar som jag möter. Jag tror att det kommer att fungera väldigt bra.

Annelie Friberg på Sparsörskolan och Gula skolan i Fristad tyckte att det var bra att temadagen lyfte fram hur viktigt det är med samarbete.

– Vi som är skolsköterskor har ett gemensamt ansvar tillsammans med till exempel barnhälsovården.

Beslutsstöd för samarbete

En bra hjälp för ökat och förbättrat samarbete är plattformen "Beslutsstöd för handlingsprogram mot övervikt och fetma", som finns på VG-regionens webbplats. Här finns information för alla yrkesgrupper som

är engagerade i övervikt och fetma hos barn och vuxna, som personal inom sjuk- och hälsovård, politiker och tjänstemän.

– Plattformen täcker in både förebyggande och behandlande åtgärder och innehåller bland annat uppdaterad information om rutiner. Den är ett väldigt bra verktyg, sa dagens moderator Laslo Erdes, barnhälsovårdsöverläkare inom Västra Götalandsregionen. ☞

Text och foto: Anna Vörös

Sofia Trygg Lycke.

Laslo Erdes.

Aktuella utvärderingar vid FoUS

Forskare vid FoU Sjuhärad Valfärd är nu engagerade i två olika sociala investeringsprojekt i Borås: Hela Väster, som delvis bygger på Hela Skolan-projektet samt projektet Tidiga insatser för ökad skolnärvaro.

I det sistnämnda projektet samverkar personal från socialtjänstens IFO (individ- och familjeomsorg), BUP (barn- och ungdomspsykiatriska kliniken) vid SÄS i Borås samt grundskolan. Projektarbetsgruppen tog kontakt med FoU Sjuhärad Valfärd för att få hjälp med upplägg och utvärdering.

– Jag och Margareta Lundberg Rodin (tf. verksamhetschef på FoUS) har varit med redan från idéstadiet, berättar Göran Jutengren, vetenskaplig ledare.

– Vi har till exempel diskuterat tillsammans med projektgruppen hur det hela ska läggas upp för att det ska vara möjligt att utvärdera eventuella effekter av projektets åtgärder.

Forskarna kommer att studera frånvarostatistik på sex grundskolor i Borås, som sedan jämförs med statistik från tre kontrollskolor, som inte tar del av projektets åtgärder för att höja skolnärvaron, berättar Göran Jutengren.

Vanligt problem i årskurs 1–3

Projektet är ovanligt så till vida att det fokuserar på barn i yngre skolåren, årskurs 1–3. Tvärtemot vad man kanske kan tro är hög skolfrånvaro inte ett problem som enbart omfattar tonåringar, snarare har det blivit ganska vanligt även bland yngre barn, enligt Göran Jutengren.

Som hög frånvaro räknas 15 procent av tiden under en 3-månadersperiod, och genom att utreda bakomliggande orsaker redan i lägre åldrar hoppas projektet kunna komma fram till förebyggande åtgärder för att öka skolnärvaron även på lång sikt.

Margareta Lundberg Rodin, tf. verksamhetschef vid FoUS, och Göran Jutengren, vetenskaplig ledare, följeforskar och utvärderar projektet Tidiga insatser för ökad skolnärvaro.

Sociala investeringsprojekt

Projektet kring ökad skolnärvaro finansieras med medel från Västra Götalandsregionen (VGR) och Hela Väster finansieras motsvarande av Borås Stad. Det handlar om så kallade sociala investeringsmedel, som satsas för att "hitta effektivare insatser för att främja barns och ungas utveckling och hälsa, och på så sätt förebygga ett framtida utanförskap", som VGR skriver på sin webbplats.

– Projektet vill prova nya metoder och arbetssätt kring vårt samhälles stora utmaningar och svåra problem för att kunna göra något åt dem långsiktigt, eftersom de både orsakar stort lidande för människor och stora samhällskostnader, säger Margareta Lundberg Rodin.

Utöver renodlad effektutvärdering har forskarna i båda projekten till uppgift att följeforska, vilket bland annat innebär att följa projektets utvecklingsprocess och det arbete som görs i projektet. Forskarna står också för omvärldsorientering, då de söker fram andra liknande projekt, utvärderingar och forskning inom området.

Projektet Hela Väster arbetar för minskat normbrytande beteende bland barn i årskurs F–6. Högskolan i Borås lektor Margareta Carlén och Goran Puaca är följeforskare och utvärderar det projektet. ☞

KALENDARIUM 2016

16 september

Workshop, uppföljning: **Stärkt skydd för barn och unga**. Dialog om regionala handlingsplaner. Föreläsare: Kjerstin Bergman, SKL.

Tid: 08:30–12:00. **Plats:** Textile Fashion Center, Lokal Vestindien B

29 september

Workshop Vårgårda: **Inkontinensprojektet**. Föreläsare: Lise-Lotte Jonasson, Elvy Johansson, Annelie Nilsson. **Tid:** 14:00–16:00

Planerade aktiviteter:

Konferensdag: **Preparatkännedom, del 3.**

Fler aktiviteter tillkommer efter sommaren. Eventuella förändringar i programpunkterna ovan, mer information samt anmälan finns på FoU Sjuhärad Valfärds webbplats:

www.fous.se/kalendarium

NY PERSONAL

Louise Helligren är ny samordnare på FoU Sjuhärad Valfärd (FoUS) från 1 april med fokus på barn och unga. I sin ordinarie tjänst arbetar

Louise med ungdomar och behandling inom socialtjänsten. Hon tjänstgör på 40 procent på FoUS och finns på plats två dagar per vecka. Louise Helligren har en masterexamen i kriminologi. ☞

Kontaktuppgifter finns på:
www.fous.se/medarbetare

ÄGARPARTER FoU SJUHÄRAD VÄLFÄRD:

REDAKTIONSROUTEN

Ansvarig utgivare: Margareta Lundberg Rodin,
margareta.lundberg_rodin@hb.se

Redaktör: Pia Mattzon

Text och foto där inget annat anges:
Pia Mattzon. Genrebilder: Colourbox.

Produktion: FoU Sjuhärad Valfärd

Vill du prenumerera på nyhetsbrevet?
Registrera dig på www.fous.se/nyhetsbrev
eller ring 033-435 47 06